

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПрАТ «ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра міжнародних відносин, управління та адміністрування

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Зав. кафедрою _____

д.е.н., доцент Михайлик Д.П.

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС

Виконав

студент гр. МЕВ-228

(підпис)

Ю.Ф. Прокоф'єв

Керівник

к.т.н., доц.

(підпис)

Д.Ю. Ключев

Запоріжжя

2023

ПрАТ «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра міжнародних відносин, управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою _____

д.е.н., доцент Михайлик Д.П.

«__» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

студенту гр. МЕВ-228,

спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Прокоф'єву Юрію Феліксовичу

1. Тема: Аналіз конкурентної політики та глобальної конкурентоспроможності країн ЄС
затверджена наказом по інституту № 02-17 від 21.03.2023 р.
2. Термін здачі студентом закінченої роботи: 12.06.2023 р.
3. Перелік питань, що підлягають розробці:
 - визначити сутність конкурентоспроможності країни;
 - сформулювати теоретичні основи конкурентної політики країн Європейського союзу;
 - дослідити методичку розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності;
 - оцінити рівень глобальної конкурентоспроможності країн Європейського союзу;
 - зробити оцінку конкурентного місця України за світовими індексами;
 - визначити конкурентні переваги країн ЄС;
 - визначити шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС.

4. Календарний графік підготовки кваліфікаційної роботи

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність по графіку%, підпис керівника	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1	Збір практичного матеріалу за темою кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
2	I атестація I розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
3	II атестація II розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
4	III атестація III розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат			
5	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи на оригінальність			
6	Доопрацювання кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії			
7	Попередній захист кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
8	Подача кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи на кафедру			
9	Захист кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			

Дата видачі завдання 16.01.2023 р.

Керівник кваліфікаційної
бакалаврської роботи

(підпис)

Д.Ю. Ключев
(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Ю.Ф. Прокофьев
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська дипломна робота містить 52 сторінки, 3 таблиці, 19 рисунків, 50 використаних джерел, 3 додатки.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад конкурентної політики країн Європейського Союзу, а також аналіз глобальної конкурентоспроможності країн-членів ЄС та розробка шляхів підвищення рівня конкурентоспроможності цих країн.

Об'єктом дослідження є міжнародні рейтинги оцінки рівня глобальної конкурентоспроможності. Предметом дослідження – шляхи підвищення конкурентоспроможності країн ЄС.

Методи дослідження – критичний аналіз літературних джерел, абстракції, аналізу і синтезу, дедукції та індукції, теоретичний, статистичний і порівняльний аналіз, а також схематичні, табличні та графічні методи.

Кваліфікаційна бакалаврська робота розглядає теоретичні засади дослідження конкурентної політики та глобальної конкурентоспроможності країн ЄС, методичні та прикладні аспекти аналізу глобальної конкурентоспроможності, шляхи її підвищення.

Проведене дослідження рейтингу глобальної конкурентоспроможності показало, що саме країни Європейського Союзу, займають лідируючі місця рейтингу. Першу місце у 2022 році посіла Данія. Взагалі ситуація з рівнем конкурентоспроможності країн-членів ЄС є позитивною, всі країни-члени увійшли до рейтингу у 2022 році, при цьому маючи практично стабільні місця, а багато хто кожного року підвищує свою конкурентоспроможність.

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн-членів Європейського союзу потрібно першочергово орієнтуватися на виконання цілей Цифрового десятиліття, і найбільшу увагу приділити саме розвитку цифрових комунікацій та технологій.

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА,
ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, РІВЕНЬ, ІНДЕКС
ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ, РЕЙТИНГ.**

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС	10
1.1. Сутність конкурентоспроможності країни.	10
1.2. Конкурентна політика країн Європейського союзу.....	14
1.3. Методика розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності	17
2 АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС .	21
2.1. Оцінка рівня глобальної конкурентоспроможності країн Європейського союзу.....	21
2.2. Оцінка конкурентного місця України за світовими індексами.....	31
3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС	36
3.1. Конкурентні переваги країн ЄС	36
3.2. Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС .	41
ВИСНОВКИ.....	45
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

У зв'язку з динамікою міжнародного контексту, глобалізацією та посиленням рівня конкуренції сьогодні дуже актуальним є тема оцінювання конкурентоспроможності країн, формування методологічних основ для її оцінки та підвищення. А в умовах сьогодення, пов'язаного з євроінтеграцією України, аналізування глобальної конкурентоспроможності країн-членів Європейського союзу є особливо важливим.

Основним завданням при створенні Європейського Союзу було об'єднання країн і народів Європи, усунення торгових бар'єрів, сприяння розвитку найбільш вразливих регіонів і мирної співпраці. ЄС працює з іншими країнами та міжнародними організаціями, щоб гарантувати, що кожен може користуватися перевагами відкритих ринків, які забезпечують економічне зростання та стабільність у все більш взаємопов'язаному світі. Водночас ЄС та окремі держави-члени захищають свої економічні та комерційні інтереси на міжнародному рівні, що вимагає високого рівня глобальної конкурентоспроможності.

Проблематикою даного питання приділяли свій час такі науковці, як: М.Портер, А.Бранденбургер, Дж.Міль, Дж.Мур, М.Познер, Д.Рікардо, Дж.Робінсон, Й.Шумпетер, а серед вітчизняних – О.Білорус, Б.Губський, Д.Лук'яненко, Ю.Пахомов, А.Поручник.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад конкурентної політики країн Європейського Союзу, а також аналіз глобальної конкурентоспроможності країн-членів ЄС та розробка шляхів підвищення рівня конкурентоспроможності цих країн.

Для досягнення даної мети було реалізовано такі задачі:

- визначено сутність конкурентоспроможності країни;
- розглянуто конкурентну політику країн ЄС;
- визначено методикку розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності;

- проведено оцінку рівня глобальної конкурентоспроможності країн Європейського Союзу;
- проведено оцінку конкурентного місця України за світовими індексами;
- визначено конкурентні переваги країн ЄС;
- запропоновано шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є міжнародні рейтинги оцінки рівня глобальної конкурентоспроможності.

Предметом дослідження є шляхи підвищення конкурентоспроможності країн ЄС.

Під час написання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи були використані такі методи дослідження: критичний аналіз літературних джерел, абстракції, аналізу і синтезу, дедукції та індукції, теоретичний, статистичний і порівняльний аналіз, а також схематичні, табличні та графічні методи.

Матеріалами для дослідження стали науково-практичні, навчальні видання, монографії, наукові статті, законодавчі та нормативні акти ЄС, першоджерела Інтернет-видань.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці перспективних напрямків шляхів покращення рівня глобальної конкурентоспроможності країн-членів ЄС.

Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів основної частини, висновків, переліку використаних джерел та додатків.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС

1.1. Сутність конкурентоспроможності країни

В реаліях сьогодення проблема підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн є пріоритетною у сфері державного управління економікою. Насамперед ця тенденція пов'язана з географічним розширенням інтеграційних процесів, оскільки національні ринки відкриті для стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють прискоренню глобальної циркуляції фінансових та інформаційних потоків тощо. У результаті посилюється міжнародна конкуренція, змінюється становище окремих держав, змінюються країни-лідери. Водночас із зростанням міжнародної конкуренції між країнами поняття конкуренції змінилося та стало більш складним [1].

Дослідженням теоретичних основ конкуренції, сутності конкурентоспроможності країни, а також проблем забезпечення високої конкурентоспроможності приділяли свій час такі вчені, як : М.Портер, А.Бранденбургер, Дж.Міль, Дж.Мур, М.Познер, Д.Рікардо, Дж.Робінсон, Й.Шумпетер, а серед вітчизняних – О.Білорус, Б.Губський, Д.Лук'яненко, Ю.Пахомов, А.Поручник.

Існує велика різноманітність трактувань даної економічної категорії. Систематизуємо їх у таблицю та наведемо у Додатку А.

Сутність конкурентоспроможності країни полягає в її здатності досягати ефективності і успіху в глобальному економічному середовищі. Це вимірюється на основі різних факторів, які впливають на здатність країни генерувати економічне зростання, приваблювати інвестиції, стимулювати підприємництво та забезпечувати життєвий рівень для своїх громадян [27].

Основні аспекти конкурентоспроможності країни включають такі елементи [50]:

1. Інституціональна рамка: відповідність правових, політичних та економічних інституцій стандартам прозорості, ефективності, корупційного контролю і правової держави.

2. Економічна ефективність: здатність країни до створення ефективної інфраструктури, виробництва, використання ресурсів, здійснення інновацій і досягнення продуктивності.

3. Інфраструктура: розвинена транспортна, енергетична, телекомунікаційна та інформаційна інфраструктура, що сприяє ефективному руху товарів, послуг і інформації.

4. Людський капітал: рівень освіти, навички та здоров'я населення, які впливають на продуктивність праці і інноваційність.

5. Бізнес-середовище: умови для підприємництва, включаючи легкість реєстрації бізнесу, доступ до фінансування, захист прав власності і ділову культуру.

6. Інновації та дослідження: здатність країни до стимулювання інновацій, досліджень та розвитку нових технологій.

7. Міжнародна відкритість: готовність країни до взаємодії з міжнародними ринками, торгівлі та інвестицій.

Конкурентоспроможність країни вимагає балансування цих аспектів та постійного вдосконалення, оскільки глобальна економічна ситуація постійно змінюється. Країни, які успішно покращують свою конкурентоспроможність, мають більші можливості для досягнення стійкого економічного зростання та підвищення життєвого рівня своїх громадян.

Проаналізувавши велику кількість різноманітних підходів до визначення конкурентоспроможності, пропонуємо тлумачити його так:

Конкурентоспроможність країни – це ступінь, за якого країна може за вільних і справедливих ринкових умов витримати випробування

міжнародних ринків, одночасно зберігаючи та збільшуючи реальні доходи своїх громадян.

Конкурентоспроможність нації залежить насамперед від збереження темпів зростання продуктивності на рівні або вище, ніж у її основних конкурентів. Темп зростання продуктивності безпосередньо пов'язаний із рівнем інвестицій країни в інновації.

Наприкінці 70-х років, Лозаннський міжнародний інститут менеджменту і розвитку, почав готувати щорічну доповідь зі світової конкурентоспроможності для багатьох країн світу, для підрахунку якого використовували 381 критерій оцінки. Дані доповіді давали поштовх урядам країн з низьким індексом конкурентоспроможності, для зміни у своїй економічній політиці, а для країн з високим індексом, навпаки, стимули для розвитку.

Пропонуємо розглянути основні фактори конкурентоспроможності, які були виокремлені на одній з щорічних доповідей [11]:

Рисунок 1.1 – Фактори, що впливають на конкурентоспроможність країни

З 1996 року інститутом менеджменту та розвитку було запроваджено видання Щорічника світової конкурентоспроможності. У цьому виданні аналізується здатність національної політичної та економічної сфери підтримувати стабільний процес створення доданої вартості, а також конкурентоспроможності національних економік у найширшому розумінні цього слова [43].

Щорічне видання світової конкурентоспроможності бере до уваги різні ланки національного політичної та економічної сфери. В ньому згруповано основні фактори конкурентоспроможності, які мають схожість з тими, що представляються на доповіді з глобальної конкурентоспроможності. Ці фактори наводяться на рис. 1.2:

<p>1. Національна економіка Додана вартість Інвестиції Заощадження Споживання Показники економічного зростання Вартість життя Прогнози</p> <p>2. Інтернаціоналізація Поточний платіжний баланс Експорт товарів і послуг Імпорт товарів і послуг Обмінний курс національних валют Портфельні інвестиції Прямі іноземні інвестиції Протекціонізм Відкритість економіки</p> <p>3. Уряд Внутрішній та зовнішній борг Витрати держави Фіскальна політика Ефективність державного апарату Державне регулювання Законність та безпека</p> <p>4. Фінанси Вартість капіталу Наявність капіталу Динаміка фондового ринку Ефективність банківського сектора</p>	<p>5. Інфраструктура Основна інфраструктура Технологічна інфраструктура Самозабезпеченість енергоресурсами Навколишнє середовище</p> <p>6. Менеджмент Продуктивність Витрати праці Показники діяльності підприємств Ефективність менеджменту Корпоративна культура</p> <p>7. Наука та технології Витрати на НДДКР Науково-дослідницькі кадри Технологічний менеджмент Наукове середовище Захист від інтелектуальної власності</p> <p>8. Люди Демографічні показники Робота сила Зайнятість Безробіття Структура освіти Рівень життя Суспільні цінності</p>
---	---

Рисунок 1.2 – Фактори конкурентоспроможності країн, які були визначені Щорічником світової конкурентоспроможності

На основі аналізу 40 000 статистичних даних за п'ять років ці фактори були розділені на 250 різних критеріїв. Вони поєднують конкурентоспроможні показники, такі як ВВП, рівень інфляції, кількість патентів тощо, і такі аспекти, як освіта, система соціальних цінностей тощо. Їхній аналіз здійснюється шляхом комплексного опитування понад 2500 політичних і бізнес-лідерів з різних країн [42].

Досягнення бажаного рівня конкурентоспроможності визначається конкурентною політикою, яку обирають країни. Враховуючи це необхідно досліджувати конкурентоспроможність країн у поєднанні з їхніми конкурентними політиками.

1.2. Конкурентна політика країн Європейського союзу

Основною метою правил конкурентної політики ЄС є забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку ЄС як основного фактора добробуту громадян ЄС, підприємств і суспільства в цілому. З цією метою Договір про функціонування Європейського Союзу (TFEU) містить правила, спрямовані на запобігання обмеженням і спотворенням конкуренції на внутрішньому ринку. Зокрема, це реалізується шляхом заборони анти конкурентних угод між підприємствами та зловживання ринковим становищем домінуючими підприємствами, що може негативно вплинути на торгівлю між державами-членами [12].

Крім того, державна допомога підприємствам заборонена, якщо вона призводить до спотворення конкуренції, але може бути дозволена в окремих випадках. За певними винятками правила конкуренції також застосовуються до державних підприємств, державних послуг і послуг загального інтересу.

На законодавчому рівні це регулюється такими нормативно-правовими актами європейського союзу [13]:

- статті 101-109 Договору про функціонування ЄС, а також протокол № 27 про внутрішній ринок і конкуренцію, які чітко вказують на те, що система добросовісної конкуренції є невід'ємною частиною внутрішнього ринку, як зазначено в статті 3(3) Договору про Європейський Союз;
- Регламент про злиття (Регламент Ради (ЄС) № 139/2004) та правила його реалізації (Регламент Комісії (ЄС) № 802/2004);
- статті 37, 106 і 345 ДФЄС для державних підприємств і статті 14, 59, 93, 106, 107, 108 і 114 ДФЄС для державних послуг, послуг загального інтересу та послуг загального економічного інтересу; Протокол № 26 про послуги загального характеру; Стаття 36 Хартії основоположних прав Європейського Союзу.

Основна мета законодавства Європейського Союзу про конкуренцію полягає в тому, щоб забезпечити належне функціонування внутрішнього ринку. Ефективна конкуренція дозволяє суб'єктам господарювання конкурувати на рівних умовах у всіх державах-членах і спонукає завжди пропонувати найкращі продукти за найкращими цінами для ринку споживачів. Це, у свою чергу, стимулює інновації та довгострокове економічне зростання. Таким чином, конкурентна політика є ключовим інструментом для досягнення вільного та динамічного внутрішнього ринку та сприяння загальному економічному добробуту. Політика ЄС щодо конкуренції також поширюється на підприємства за межами ЄС, які працюють на внутрішньому ринку [28].

Соціальні, економічні, геополітичні та технологічні зміни постійно ставлять нові виклики конкурентній політиці ЄС. Такі нові розробки змушують політиків оцінити, чи поточний набір інструментарій конкурентної політики все ще забезпечує ефективні засоби для досягнення своєї головної мети, чи його потрібно скоригувати. Комісія розпочала комплексний перегляд антимонопольних правил ЄС, правил злиття та державної допомоги. Крім того, пандемія COVID-19 поставила перед бізнесом, споживачами та економікою в цілому особливий виклик. Для

адекватної відповіді на ці виклики потрібен був комплекс заходів у сфері конкуренції [12].

До основного інструментарію цієї політики відноситься [36]:

- повна заборона на анти конкурентні угоди (стаття 101 ДФЄС);
- заборона зловживання домінуючим положенням (стаття 102 ДФЄС);
- контроль за злиттям;
- заборона державної допомоги (стаття 107 ДФЄС);
- державні послуги загального економічного інтересу (SSEI) (наприклад підприємства енергетичної та залізничної інфраструктури, пошта та ін).

Суворе та ефективно дотримання правил конкуренції ЄС має важливе значення для забезпечення досягнення цілей конкурентної політики. Комісія є головним органом, відповідальним за забезпечення правильного застосування цих правил і має широкі повноваження щодо перевірки та виконання. Конкурентна політика країн Європейського союзу включає широкий спектр аспектів, які стосуються економіки, торгівлі, інновацій та регулювання ринку. Ці політики спрямовані на стимулювання конкуренції, сприяння економічному зростанню, захист прав споживачів і забезпечення рівних умов для бізнесу [32].

Один з головних інструментів конкурентної політики Європейського союзу – це забезпечення вільної торгівлі і відсутності недобросовісної конкуренції. ЄС дотримується принципу внутрішнього ринку, що означає, що товари, послуги, капітал і люди можуть вільно рухатися в межах єврозони без обмежень [28]. Окрім цього, ЄС здійснює контроль за зловживанням домінуючим положенням на ринку та зловживанням позиції монополій. Комісія Європейського союзу може накладати штрафи на компанії, які порушують правила конкуренції і унеможливають справедливу конкуренцію.

ЄС також активно працює над стимулюванням інновацій та досліджень шляхом фінансування проектів, спрямованих на розвиток нових технологій і підтримку стартапів. Це допомагає країнам ЄС зберігати конкурентну перевагу в глобальному економічному середовищі. Крім того, ЄС активно працює над створенням спільних правил і стандартів в таких сферах, як захист даних, кібербезпека, екологічні стандарти та інші. Це допомагає забезпечити рівні умови для бізнесу і захист прав споживачів.

Важливо зазначити, що конкурентна політика Європейського союзу є динамічною і піддається постійним змінам, оскільки суспільство і економіка розвиваються. ЄС продовжує працювати над вдосконаленням своїх політик з метою забезпечення справедливої конкуренції і стимулювання стійкого економічного зростання своїх країн-членів.

1.3. Методика розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності

Оцінити рівень конкурентоспроможності країни відповідно обраної конкурентної політики можна за допомогою індексу глобальної конкурентоспроможності. У науковій літературі для визначення рівня конкурентоспроможності країни частіше за все беруть за основу міжнародні методики Інституту розвитку менеджменту (IMD) і Всесвітнього економічного форуму (WEF). Дане дослідження охоплює 63 країни. Оцінка рівня конкурентоспроможності відбувається за допомогою аналізу 330 показників, розділених на чотири категорії: «стан економіки», «ефективність уряду», «ефективність бізнесу», «стан інфраструктури»

Найголовнішим критерієм оцінки конкурентоспроможності країн є Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI), який щорічно рахується Всесвітнім економічним форумом для оцінювання рівня конкурентоспроможності сто сорока країн світу [15].

Методика розрахунку індексу кілька разів потерпала змін, тому у кваліфікаційній бакалаврській роботі розглядаємо останню версію індексу за 2018 рік (Global Competitiveness Index 4.0). Це четверта версія методу розрахунку GCI. В підсумку конкурентоспроможність залежить від багатьох факторів (всього при його підрахунку беруть за основу 103 показники), згрупованих у 12 груп – доданків. Вони, у свою чергу, утворюють 4 субіндекси (рис.1.3.) [14].

Рисунок 1.3 – Структура Індексу глобальної конкурентоспроможності

Для повноти розуміння у додатку Б наведені складові індексу глобальної конкурентоспроможності, які в свою чергу, сформовані у 12 груп.

Кожен субіндекси зважений відповідно до економічного розвитку країни-учасника індексу GCI. WEF виділяє три основні етапи економічного розвитку: економіка, заснована на виробництві; економіка, орієнтована на інноваціях, та економіка, орієнтована на ефективності. Крім того, є перехідні групи: від першої до другої, від другої до третьої [16, с. 95].

Основна методика розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності включає такі етапи:

1. Збір даних. Всесвітній економічний форум проводить опитування серед бізнес-лідерів, експертів та підприємців з різних країн. Ці дані використовуються для отримання оцінок різних аспектів конкурентоспроможності, таких як інфраструктура, інновації, глобалізація, здоров'я і освіта тощо.

2. Визначення показників. На основі зібраних даних встановлюються різні показники, які відображають рівень конкурентоспроможності країн. Показники можуть включати такі аспекти, як інституціональне середовище, інфраструктура, макроекономічна стабільність, здоров'я і освіта, рівень інновацій тощо.

3. Ваговий розподіл. Кожен показник отримує вагу відповідно до його важливості для конкурентоспроможності країни. Це вагове розподілення відбувається на основі аналізу та експертних оцінок.

4. Розрахунок індексу. Після визначення показників та їх вагового розподілу, проводиться розрахунок індексу глобальної конкурентоспроможності. Це може бути виконано шляхом агрегації показників з використанням вагових коефіцієнтів.

5. Рейтингове порівняння. На основі розрахованого індексу країни розташовуються у відповідному рейтингу, що дозволяє порівнювати їх конкурентоспроможність.

Важливо зауважити, що методика індексу глобальної конкурентоспроможності може зазнавати змін з плином часу, щоб враховувати нові тренди та реалії глобальної економіки. Кожне оновлення індексу базується на останніх доступних даних та методологічних підходах.

Сутність даного індексу полягає в тому, що він дає кожній країні справедливий шанс визначити траєкторію до зростання. Хоча рейтинг залежить від пріоритетів кожної економіки, індекс свідчить про те, що економіки повинні використовувати цілісний підхід до конкурентоспроможності, а не зосереджуватися на одному факторі. І висока продуктивність в одному напрямі діяльності не може компенсувати низьку

продуктивність в іншому. Для прикладу, інвестиції в технології без інвестицій у цифрові можливості не підвищать приріст продуктивності у підсумку. Щоб підвищити конкурентоспроможність, не слід нехтувати жодною сферою.

За результатами дослідження у першому розділі бакалаврської роботи визначено сутність поняття конкурентоспроможності країни. Було розглянуто багато поглядів науковців на тлумачення даної категорії. Узагальнено, що конкурентоспроможність країни – це можливість країни за рівних ринкових умов витримати випробування міжнародних ринків, при цьому результатом діяльності буде зростання рівня життя і доходу населення країни. Визначено, що головним критерієм оцінки конкурентоспроможності країн ЄС є Індекс глобальної конкурентоспроможності, методика розрахунку якого, його структура та основні складові визначаються IMD та WEF за 12 групами показників.

На основі проведеного теоретичного дослідження у наступному розділі доцільно проаналізувати глобальну конкурентоспроможність країн ЄС.

2 АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС

2.1. Оцінка рівня глобальної конкурентоспроможності країн Європейського союзу

Дослідження глобальної конкурентоспроможності у 2022 році охоплювало 63 країни світу. У цьому рейтингу країни оцінювалися за чотирма показниками, до яких входить 330 критеріїв аналізу. Основні чотири групи залишилися ті ж самі, це «Стан економіки», «Ефективність уряду», «Бізнес середовище», «Стан інфраструктури».

Пропонуємо розглянути безпосередньо рівень конкурентоспроможності країн-членів ЄС за 2022 рік, та проаналізувати їх динаміку за останні п'ять років (табл.2.1).

У додатку В наведено загальну зміну рейтингу конкурентоспроможності для всіх країн, яку нами об'єднано за даними 2020-2022 років.

Як видно з таблиці 2.1, у звіті «Рейтинг глобальної конкурентоспроможності 2022» світовим лідером конкурентоспроможності стала країна-член Європейського Союзу Данія, посівши перше місце, обійшовши Швейцарію, яка не входить до складу країн-членів ЄС. Данія в чергове обійшла багаторічних лідерів, таких як США, Гонконг та Сінгапур, який був на першому місці декілька років підряд.

Стати світовим лідером Данія змогла завдяки високій ефективності уряду, яка була досягнута її лідируючими позиціями у таких показниках як «Інституційна основа», «Підприємницьке законодавство» та «Соціальна структура». Дякуючи сильному бізнес середовищу, системі охорони здоров'я та освіти, а також високому розвитку інфраструктури Данія посіла 1 місце.

Таблиця 2.1 – Динаміка індексу глобальної конкурентоспроможності країн ЄС за 2018-2022 роки

Країна	Місце в рейтингу					Зміна місця в рейтингу			
	2018	2019	2020	2021	2022	2019 проти 2018	2020 проти 2019	2021 проти 2020	2022 проти 2021
Данія	6	8	2	3	1	-2	6	-1	2
Швеція	9	9	6	2	4	0	3	4	-2
Нідерланди	4	6	4	4	6	-2	2	0	-2
Фінляндія	16	15	13	11	8	1	2	2	3
Ірландія	12	7	12	13	11	5	-5	-1	2
Люксембург	11	12	15	12	13	-1	-3	3	-1
Німеччина	15	17	17	15	15	-2	0	2	0
Австрія	18	19	16	19	20	-1	3	-3	-1
Бельгія	26	27	25	24	21	-1	2	1	3
Естонія	31	35	28	26	22	-4	7	2	4
Чехія	29	33	33	34	26	-4	0	-1	8
Франція	28	31	32	29	28	-3	-1	3	1
Литва	32	29	31	30	29	3	-2	1	1
Латвія	40	40	41	38	35	0	-1	3	3
Іспанія	36	36	36	39	36	0	0	-3	3
Словенія	37	37	35	40	38	0	2	-5	2
Угорщина	47	47	47	42	39	0	0	5	3
Кіпр	41	41	30	33	40	0	11	-3	-7
Італія	42	44	44	41	41	-2	0	3	0
Португалія	33	39	37	36	42	-6	2	1	-6
Хорватія	61	60	60	59	46	1	0	1	13
Греція	57	58	49	46	47	-1	9	3	-1
Словакія	55	53	57	50	49	2	-4	7	1
Польща	34	38	39	47	50	-4	-1	-8	-3
Румунія	49	49	51	48	51	0	-2	3	-3
Болгарія	48	48	48	53	53	0	0	-5	0

Джерело: складено на основі [17].

Найбільший прогрес у зростанні конкурентоспроможності можна спостерігати у такої країни, як Хорватія, яка піднялася у рейтингу конкурентоспроможності за 2022 рік на 13 позицій та посіла 46 місце, а також Чехія з підняттям у рейтингу на 8 позицій, яка зайняла 26 місце рейтингу.

Найбільший регрес протягом аналізованого періоду спостерігається у Польщі. В сукупності, за 5 років вона спустилася на 16 позицій у рейтингу та знизилась з 34 на 50 місце рейтингу.

Далі ми пропонуємо зупинитися більш детально на перших п'яти країнах-членів ЄС, які зайняли найвищі позиції у рейтингу конкурентоспроможності.

1) Данія

Данія посіла перше місце у рейтингу глобальної конкурентоспроможності. Розглянемо основні економічні показники цієї держави:

Столиця	Копенгаген
Площа землі (тис кв.км)	42,951
Курс обміну (за \$)	6,287
Населення (млн)	5.84
Валовий внутрішній продукт (ВВП) (млрд. дол. США)	397.1
ВВП на душу населення (дол.США)	63,946
Зростання реального ВВП, %	4.7
Інфляція споживчих цін (%)	1.94
Рівень безробіття (%)	5.10
Робоча сила (млн)	3.05
Платіжний баланс (% ВВП)	7.93
Прямі інвестиції (млрд.дол.США)	135.1
Прямі інвестиції (% ВВП)	0.44

Рисунок 2.1 – Основні соціально-економічні показники Данії

Відобразимо графічно динаміку зміни загального місця в рейтингу конкурентоспроможності країни Данія протягом 2018-2022 років (рис.2.2).

Попри зайняте лідируюче місце у рейтингу, Данія зіштовхнулася з багатьма викликами у 2022 році, серед яких були:

- забезпечення кращого доступу до кваліфікованої робочої сили;

- забезпечення конкурентоспроможності компаній в умовах зростання цін на енергоносії та сировину;
- підвищення продуктивності шляхом стимулювання інвестицій в ІКТ-обладнання, автоматизацію та цифрові навички;
- зосередження фіскальної політики на ініціативах, що сприяють зростанню та прискоренню переходу до «зеленої» економіки;
- Підтримка данських компаній у їхніх продажах на експортні ринки.

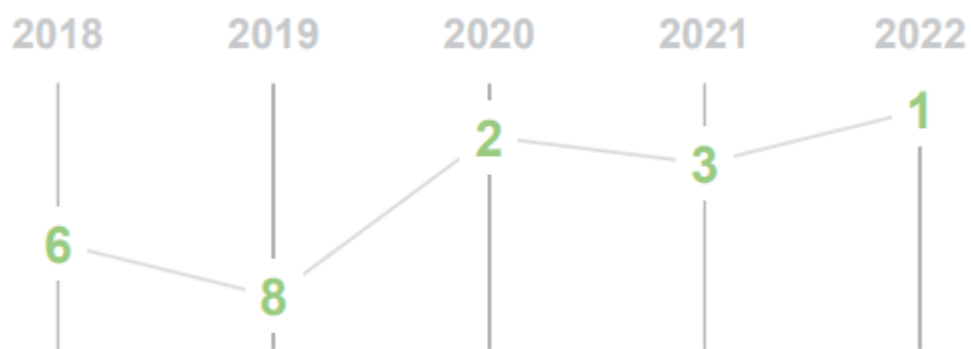

Рисунок 2.2 – Місце Данії в рейтингу глобальної конкурентоспроможності протягом 2018-2022 років

2) Швеція

Швеція у рейтингу глобальної конкурентоспроможності країн світу посіла четверте місце. Її основні економічні показники наведені на рис.2.3.

Економіка Швеції базується на експорті. В останні роки він стабільно зростає, з високою продуктивністю та стабільністю капіталу. Промисловий сектор в економіці Швеції забезпечує високий рівень конкурентоспроможності економіки країни та робить значний внесок у ВВП, який у 2021 році досяг 22,1%.

Зниження результатів Швеції пов'язано з уповільненням показників економічної ефективності, таких як національна економіка та міжнародна торгівля та зайнятість. Торгівля та зайнятість, зокрема, демонструють різкий спад.

Столиця	Стокгольм
Площа землі (тис кв.км)	529
Курс обміну (за \$)	8.577
Населення (млн)	10,45
Валовий внутрішній продукт (ВВП) (млрд. дол. США)	627,4
ВВП на душу населення (дол.США)	58,964
Зростання реального ВВП, %	4,8
Інфляція споживчих цін (%)	2,65
Рівень безробіття (%)	8,80
Робоча сила (млн)	5,61
Платіжний баланс (% ВВП)	5,51
Прямі інвестиції (млрд.дол.США)	408,8
Прямі інвестиції (% ВВП)	3,38

Рисунок 2.3 – Основні соціально-економічні показники Швеції

Продуктивність Швеції за факторами ефективності уряду та бізнесу залишається стабільною, займаючи 9 та 2 місця відповідно. Тим не менш, коли мова заходить про ефективність уряду, є деякі зниження; наприклад, у сфері державних фінансів (9-е місце з 7-го) і соціальної структури (з 4-го на 5-е місце). Подібним чином у розділі «Ефективність бізнесу» субфактор «Продуктивність та ефективність» дещо знизився (до 4-го з 3-го), але покращився показник «Фінанси» (3-є). За фактором інфраструктури (3-й) у Швеції спостерігаються деякі незначні падіння; наприклад, у технологічній інфраструктурі (5-е з 3-го), охороні здоров'я та навколишньому середовищі (2-е з 1-го) та освіті (5-те з 4-го).

Графічно динаміку зміни загального місця в рейтингу конкурентоспроможності країни Швеції протягом 2018-2022 років наведено на рис. 2.4.

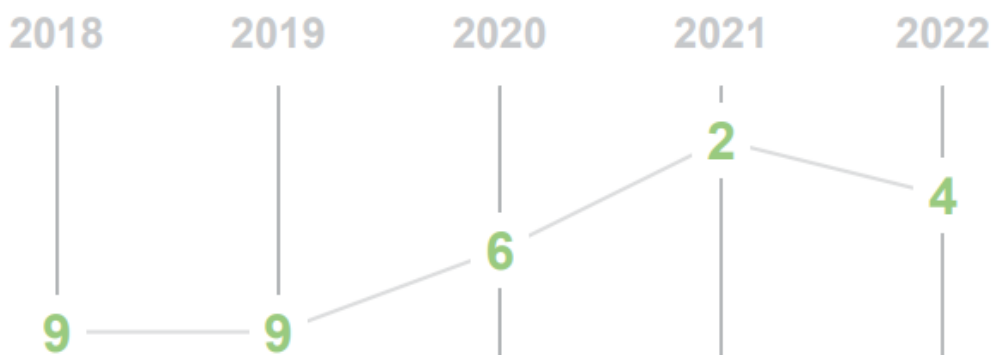

Рисунок 2.4 – Місце Швеції в рейтингу глобальної конкурентоспроможності протягом 2018-2022 років

3) Нідерланди

Нідерланди посіли шосте місце у рейтингу глобальної конкурентоспроможності, та є третьою країною-членом ЄС, яка входить до Топ-10. Нижче наведені основні соціально-економічні показники Нідерландів (рис.2.5).

Столиця	Амстердам
Площа землі (тис кв.км)	42
Курс обміну (за \$)	0,845
Населення (млн)	17,44
Валовий внутрішній продукт (ВВП) (млрд. дол. США)	990,2
ВВП на душу населення (дол.США)	62,969
Зростання реального ВВП, %	4.8
Інфляція споживчих цін (%)	2,83
Рівень безробіття (%)	4,20
Робоча сила (млн)	9,34
Платіжний баланс (% ВВП)	9,72
Прямі інвестиції (млрд.дол.США)	2 890,6
Прямі інвестиції (% ВВП)	-16.36

Рисунок 2.5 – Основні соціально-економічні показники Нідерландів

На рис. 2.6 наведено рейтингове місце у глобальній конкурентоспроможності країни. Воно хоч і має коливаючу тенденцію, проте тримається в межах двох ступенів (4-6 місце) протягом аналізованого періоду.

Рисунок 2.6 – Місце Нідерландів у рейтингу глобальної конкурентоспроможності протягом 2018-2022 років

Зниження загального рейтингу Нідерландів пояснюється значним зниженням показника економічного розвитку (19 місце). Це зниження є наслідком спаду внутрішньої економіки (25 місце), міжнародних інвестицій (46 місце), цін (52 місце) і – меншою мірою – субфактора зайнятості (7 місце). В інших факторах Нідерланди продовжують демонструвати високі показники, залишаючись на 12-му місці за ефективністю уряду та дещо покращивши показники ефективності бізнесу (з 4-го до 3-го) та інфраструктури (з 7-го до 5-го). Нідерланди зіштовхнулися з багатьма викликами у 2022 році, серед яких були:

- реагування на українсько-російський конфлікт, сприяючи рішення проблем ланцюга постачання;
- економічне відновлення після COVID, а також геополітичні виклики та загрозлива спіральна інфляція заробітної плати та цін, не обтяжуючи підприємства та споживачів;

- прискорення державної, академічної та приватної валоризації наукових досліджень, особливо в ключових базових технологіях;
- стимулювання будівництва життєво важливої інфраструктури та житла шляхом вирішення юридичних перешкод.

4) Фінляндія

Фінляндія у рейтингу займає восьме місце. Графічно динаміка зміни загального місця в рейтингу конкурентоспроможності Фінляндії протягом 2018-2022 років наведена на рис.2.7.

Рисунок 2.7 – Місце Фінляндії у рейтингу глобальної конкурентоспроможності протягом 2018-2022 років

Як видно з рис. 2.7, Фінляндія має позитивну тенденцію до підвищення на сходинках протягом аналізованого періоду. Загалом Фінляндія піднялася у списку на 8 позицій за ці 5 років. Зупинимось детальніше на її основних економічних показниках (рис.2.8).

Фінляндія увійшла у Топ-10 країн за рейтингом глобальної конкурентоспроможності вперше з 2009 року, посівши 8 місце. Поліпшення відбулося завдяки прогресу в коефіцієнті ефективності уряду (з 14-го по 10-те), зокрема в податковій політиці (52-е з 59-го), інституційній структурі (3-є з 6-го), бізнес-законодавстві (6-є з 12-го) і соціальній структурі, де країна досягає 1-го місця.

Столиця	Хельсінкі
Площа землі (тис кв.км)	338
Курс обміну (за \$)	0,845
Населення (млн)	5,53
Валовий внутрішній продукт (ВВП) (млрд. дол. США)	299,2
ВВП на душу населення (дол.США)	53,755
Зростання реального ВВП, %	3,5
Інфляція споживчих цін (%)	2,07
Рівень безробіття (%)	7,80
Робоча сила (млн)	2,77
Платіжний баланс (% ВВП)	0,71
Прямі інвестиції (млрд.дол.США)	96,9
Прямі інвестиції (% ВВП)	-0,87

Рисунок 2.8 – Основні соціально-економічні показники Фінляндії

За фактором інфраструктури Фінляндія піднялася на 4 місце (з 5 місця) завдяки покращенню всіх компонентів цього фактора з найбільшим зростанням у базовій інфраструктурі (з 11 до 6 місця) та наукової інфраструктури (з 15 до 12 місця). За рештою підфакторів він займає першу трійку.

Фінляндія зіштовхнулася з багатьма викликами у 2022 році, серед них:

- управління геополітичними ризиками та їх впливу на економіку;
- зменшення загального бюджетного дефіциту та зниження відношення державного боргу до ВВП;
- реформування системи соціальних виплат для зменшення стримуючих факторів праці;
- сприяння дослідженням і розробкам для підвищення якості конкурентоспроможності бізнес-сектору.
- досягнення домовленостей щодо оплати праці, які підтримують міжнародну ціну конкурентоспроможності експорту.

5) Ірландія

Ірландії не вистачило однієї сходинки, щоб увійти в Топ-10 країн за рейтингом глобальної конкурентоспроможності, проте вона є п'ятою країною-членом ЄС, яка займає досить високу сходинку. Нижче можна побачити основні соціально-економічні показники Ірландії (рис.2.9).

Столиця	Дублін
Площа землі (тис кв.км)	70
Курс обміну (за \$)	0,845
Населення (млн)	5,01
Валовий внутрішній продукт (ВВП) (млрд. дол. США)	498,6
ВВП на душу населення (дол.США)	113,083
Зростання реального ВВП, %	13,5
Інфляція споживчих цін (%)	2,41
Рівень безробіття (%)	4,90
Робоча сила (млн)	2,63
Платіжний баланс (% ВВП)	12,97
Прямі інвестиції (млрд.дол.США)	1,350,1
Прямі інвестиції (% ВВП)	7,62

Рисунок 2.9 – Основні соціально-економічні показники Ірландії

Розглянемо основні виклики, з якими довелося зіштовхнутися Ірландії у 2022 році:

- геополітична напруженість;
- інфляційний тиск, включаючи ціни на енергоносії;
- обмеження потенціалу, включаючи житло, інфраструктуру, будівельний сектор;
- наявність талантів для вирішення критичних прогалин в навичках;
- порушення та розрив глобального ланцюжка поставок.

Рисунок 2.10 – Основні соціально-економічні показники Ірландії

З рисунку 2.10 можна бачити, що рейтингове місце у глобальній конкурентоспроможності має коливаючу тенденцію, складно судити про позитивну динаміку, адже позиція у рейтингу щороку змінюється.

Отже, проаналізувавши глобальну конкурентоспроможність країн-членів ЄС, ми визначили, що Данія досягла першої позиції (з 3-го місця) вперше в історії світового рейтингу конкурентоспроможності IMD. За ці роки вона покращилася з найнижчої позиції 15-го у 2001 році до 13-го у 2010, 6-го у 2016 та 2-го у 2020. Швеція та Нідерланди опустилися на 2 позиції та зайняли четверте та шосте місце відповідно.

Загалом, ситуація щодо конкурентоспроможності країн ЄС є позитивною, всі країни-члени увійшли до рейтингу у 2022 році, при цьому маючи практично стабільні місця, а багато хто кожного року підвищує свою конкурентоспроможність.

2.2. Оцінка конкурентного місця України за світовими індексами

Хоча Україна не є членом Європейського союзу, але її прагнення увійти до спільноти країн-членів ЄС обумовлює реформування економіки та намагання підвищити рівень конкурентоспроможності.

Розглянемо рівень конкурентоспроможність України як перспективу стати країною ЄС.

Для науково-технічних, виробничих, соціально-економічних і соціальних процесів України характерний розвиток інновацій в усіх сферах економіки. Від впровадження сучасних механізмів розвитку залежать темпи розвитку України до категорії розвинених держав. В Україні діють інноваційні та науково-освітні центри, центри розвитку інновацій та трансферу технологій, регіональні науково-інноваційні та інформаційні центри, бізнес-інкубатори, технологічні кластери, консалтингові компанії та венчурні фонди. Проте конкурентна позиція України нестабільна, що відображено в деяких світових рейтингах [41].

Розглянемо конкурентоспроможність України за версією Інституту розвитку менеджменту (IMD)[18].

Таблиця 2.2 – Місце України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності протягом 2019-2021 років.

Рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Місце в рейтингу	54	55	54

Дані місця України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності за 2022 рік не визначалися у зв'язку з війною з РФ.

IMD у своєму щорічному рейтингу з глобальної конкурентоспроможності надав Україні у 2019-2021 роках такі невисокі місця через проблеми у внутрішніх економічних показниках. Країна має проблеми з інвестиційним капіталом, а також з досить низьким ВВП на душу населення – 4835 дол. США [24,47] (для прикладу, у тій же Польщі ВВП на душу населення у 2021 році складало 17999 дол. США) [18].

Побудуємо діаграму (рис. 2.11) та розглянемо, за якими ж саме показниками, використовуваними для розрахунку глобальної конкурентоспроможності Україна посіла 54 місце.

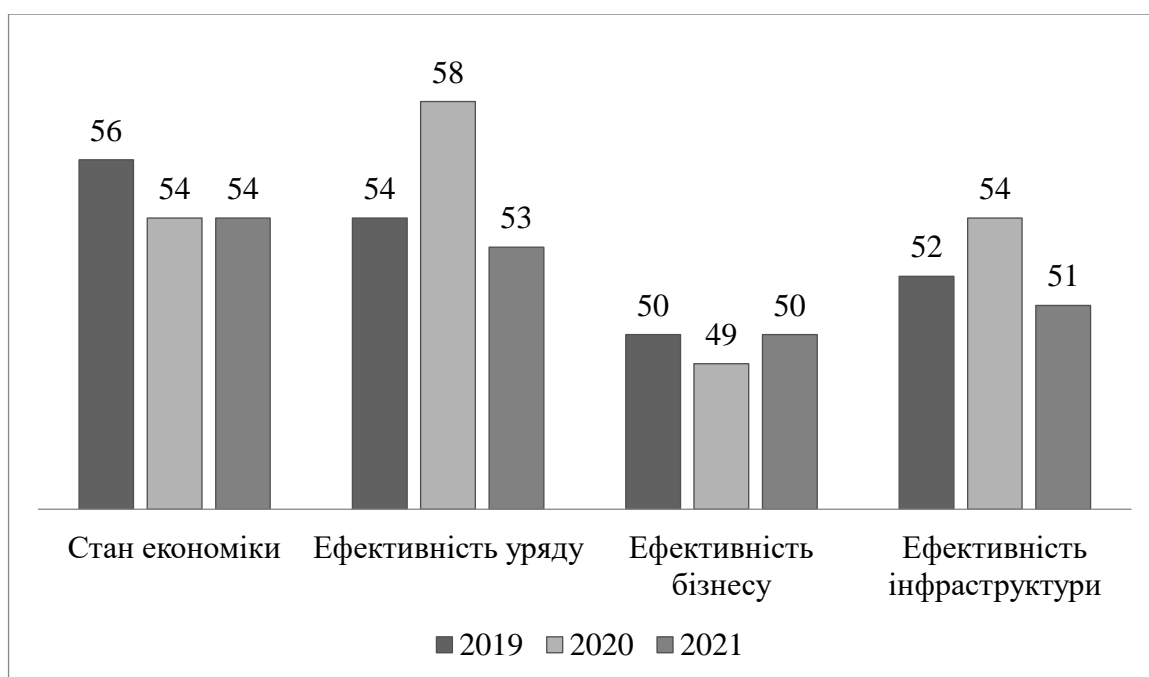

Рисунок 2.11 – Складові рейтингу глобальної конкурентоспроможності України

Отже, за світом IMD проблеми за таким блоком, як «стан економіки» Україна має через занадто низькі показники у блоці міжнародних інвестицій. Першочергово, це пов'язано з відтоком інвестицій закордон, а також з великими ризиками переміщення бізнесу за межі країни [19].

Що стосується блоку « ефективність уряду», то там можна бачити низькі рейтинги – через низький кредитний рейтинг країни, наявність корупції та відсутність верховенства права. Однак у динаміці рейтинг за цим блоком покращився станом на кінець 2021 року.

Хочеться також зазначити, що за індексом сприйняття корупції у 2021 році, наша країна займає 122 місце з понад 180 країн усього світу. Це є негативною тенденцією, бо незважаючи на те, що боротьба з корупцією є пріоритетною ціллю політики держави, можна бачити приріст даного показника за аналізований період [20].

За блоком ефективності інфраструктури, можна бачити зменшення кількості населення, низький рівень життя, а також слабо розвинену сферу

охорони здоров'я [19]. Однак ситуація постійно покращувалася і у 2021 році Україна мала найкращу рейтингову позицію за цим блоком.

Через високі проблеми з показниками саме за блоком ефективності уряду, хочемо запропонувати наступні заходи державної політики, для того, щоб підсилити рівень конкурентоспроможності [48].

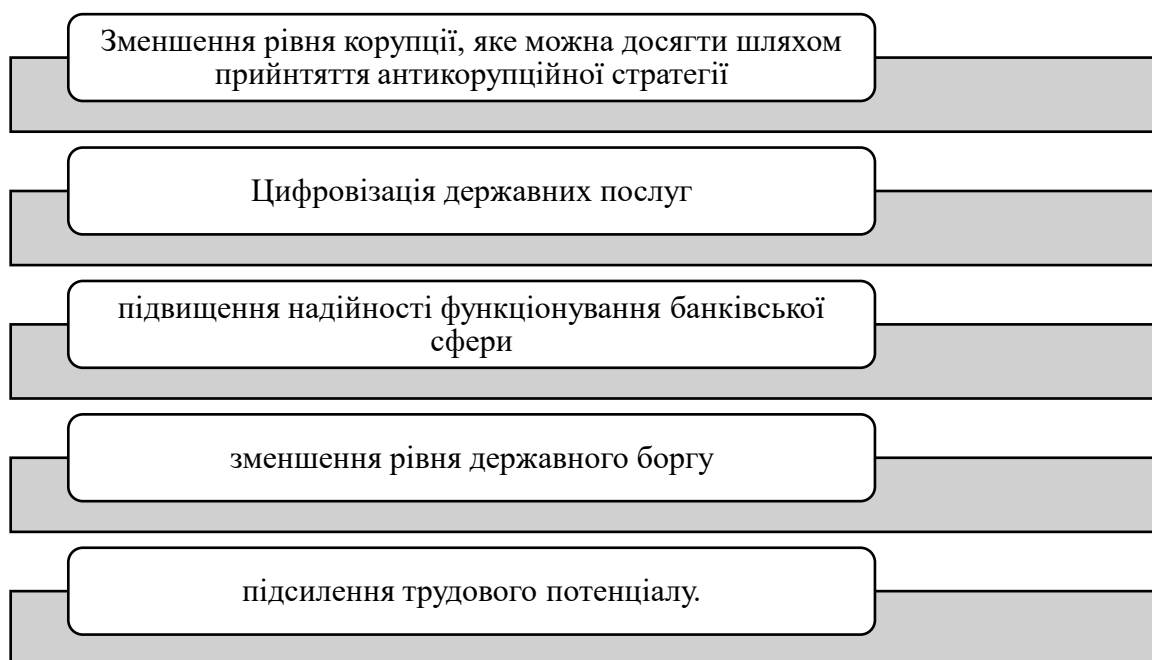

Рисунок 2.12 – Заходи державної політики для посилення рівня конкурентоспроможності України

У рейтингу Глобальної конкурентоспроможності 2022 року, який проводиться IMD України не було. Після початку повномасштабного вторгнення та запровадження військового стану на території України, важко оцінити якою буде конкурентоспроможність країни надалі. Тому що, наразі ми маємо погіршення інвестиційного клімату в Україні, що спричинене військовими ризиками, вилучення працездатного населення до лав ЗСУ, а також міграцію населення до інших держав, значний скачок курсів валют, атаки на критичну інфраструктуру, проблеми, пов'язані з логістичними обмеженнями, що в свою чергу призвело до росту безробіття, скороченню

об'ємів випусків продукції. Як підсумок, ми маємо скорочення ВВП у 2022 році майже на третину.

Для підтримки України, агентство США з міжнародного розвитку (USAID) запустило програму «Конкурентоспроможна економіка України». Ця програма працює з 2019 року для підвищення конкурентоздатності малих та середніх підприємств України та виведенні їх на міжнародний ринок. Але після подій 24 лютого 2022 року, вона спрямувала всі зусилля на підтримку стійкості економіки держави та її відновленні.

Таким чином, проведений аналіз конкурентоспроможності країн ЄС показав, що у 2022 році лідируючу позицію у рейтингу посіла Данія. Досягнення Данії головним чином пов'язане з підвищенням субфактора «Міжнародні інвестиції» та високими показниками за фактором ефективності уряду, зокрема в інституційній основі (2-е місце), та бізнес-законодавстві (3-є місце). За ці роки вона покращилася з найнижчої позиції 15-го у 2001 році до 13-го у 2010, 6-го у 2016 та 2-го у 2020. Швеція та Нідерланди опустилися на 2 позиції та зайняли четверте та шосте місця відповідно.

Взагалі ситуація з рівнем конкурентоспроможності країн-членів ЄС є позитивною, всі країни-члени увійшли до рейтингу у 2022 році, при цьому маючи практично стабільні місця, а багато хто кожного року підвищує свою конкурентоспроможність.

Аналіз місця України за Індексом глобальної конкурентоспроможності виявив низку проблем за такими сферами, як «Ефективність уряду» та «Стан економіки». Попри це дослідження показало, що наша країна має досить високий освітньо-науковий потенціал, який повинен стати поштовхом до інновацій, науково-технічного процесу та збільшення кількості інвестицій в економіку країни.

На основі проведеного аналізу конкурентоспроможності країн ЄС потрібно визначити шляхи підвищення конкурентної політики та глобальної конкурентоспроможності країн ЄС.

3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ЄС

3.1. Конкурентні переваги країн ЄС

З метою подальшого зміцнення економіки та підвищення конкурентоспроможності розвинені країни зараз розробляють свої стратегії, засновані на концепції сталого розвитку. Сталий розвиток – це розвиток, який відповідає потребам сьогодення, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь. Параметри, що визначають сталий розвиток, повинні включати соціальні, економічні та екологічні фактори (рис.3.1).

Рисунок 3.1 – Складові сталого розвитку

Велику роль у створенні глобальної безпеки та розвитку планети мають Цілі сталого розвитку ООН, зі стратегії, що була прийнята у вересні 2015 року. Дана стратегія спрямована на забезпечення сталого росту економіки, загального процвітання та достойних умов праці для всіх. Стратегія включає 17 ключових цілей розвитку, спрямованих на

зосередження глобальних зусиль для покінчення з бідністю, підтримки миру, захисту гідності всіх людей та планети (рис. 3.2).

1. Подолання бідності
2. Подолання голоду, розвиток с/г
3. Міцне здоров'я та благополуччя
4. Якісна освіта
5. Гендерна рівність
6. Чиста вода та належні санітарні умови
7. Доступна чиста енергія
8. Гідна праця та економічне зростання
9. Промисловість, інновації та інфраструктура
10. Скорочення нерівності
11. Сталий розвиток міст та спільнот
12. Відповідальне споживання та виробництво
13. Пом'якшення наслідків зміни клімату
14. Збереження морських ресурсів
15. Захист екосистем суші
16. Мир, справедливість та сильні інститути
17. Партнерство заради стійкого розвитку

Рисунок 3.2. Цілі сталого розвитку ООН (Джерело: складено на основі [21])

Європейський союз є важливою силою Порядку денного ООН на період до 2030 року, який повністю взяв на себе відповідальність щодо реалізації цілей. Сталий розвиток, який відповідає сьгоднішнім потребам, не завдаючи шкоди на здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби, вкорінений у стратегії сталого розвитку ЄС до 2030 року [37].

Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року є своєрідною траєкторією для політики союзу, ЄС займає провідну роль у формуванні Порядку денного сталого розвитку ООН до 2030 року та зобов'язується втілювати його разом із країнами ЄС, а також деяких країнах, особливо в тих, які найбільше цього потребують. Пріоритети сталого розвитку можна знайти в десяти пріоритетах президента Європейської Комісії (рис.3.3).

Рисунок 3.3 – Пріоритети сталого розвитку до 2030 року
Європейського Союзу

Європейський Союз зосередився на цих пріоритетах (рис.3.3) і розробив декілька стратегій розвитку в різних сферах (рис.3.4).

Європейська основа соціальних прав	Молодіжна стратегія ЄС	Дії ЄС щодо гендерної рівності
Горизонт 2020 - програма досліджень та інновацій ЄС	План інвестицій для Європи / План Юнкера	Зв'язок між фінансуванням ЄС та дотриманням верховенства права
Фінансування сталого зростання	План дій з кругової економіки	План дій ЄС щодо природи, людей та економіки
Стратегія ЄС щодо пластики	Європа в русі	Паризька кліматична угода - чиста енергія для всіх європейців
Європейський освітній простір	Програма урбанізації для ЄС	Порядок денний навичок(кваліфікації) у Європі
Європейський консенсус розвитку	Політика згуртованості ЄС	Стала біоекономіка ЄС для зміцнення зв'язку між економікою, суспільством та довкіллям
Платформа ЄС щодо втрат продовольства та харчових відходів	На шляху до нового «Союзу Африка – Європа»	Глобальна стратегія ЄС щодо зовнішньої політики та політики безпеки
Чиста планета для всіх – довгострокове бачення процвітаючої, сучасної, конкурентоспроможної та кліматично нейтральної економіки до 2050 року		Торгівля для всіх: на шляху до більш відповідальної торговельної та інвестиційної політики

Рисунок 3.4 – Стратегії сталого розвитку ЄС на період до 2030 року

Комісія заклала основоположення для сталого європейського майбутнього.

Чому ЄС у своїй стратегії за основу взяв саме Цілі сталого розвитку ООН? У цьому є неминучість. По-перше, це тому, що кліматичний виклик є терміновим і переконливим. По-друге, тому, що кліматичний виклик є терміновим і переконливим. Світ починає відмовлятися від економіки та компаній, побудованих на вуглецю та відходах. По-друге, тому, що ресурсів стає дедалі менше: їх наявність вже не можна сприймати як належне, незалежно від того, чи йдеться про воду чи какао, рідкоземельні метали чи пшеницю. По-третє, тому, що проблема поводження з відходами впливає на життя та нашу планету, будь то пластик в океані чи токсини, що вимиваються у воду.

Четверта та найбільш інтригуюча причина полягає в тому, що це хороший бізнес. Досягнення Цілей сталого розвитку відкриває економічний приз, оцінений у понад 10 трильйонів євро (понад 11 трильйонів доларів США). Компанії, які можуть робити більше, але з меншими витратами,

мають величезну конкурентну перевагу перед тими, яким доводиться шукати дорогі ресурси та платити за власне забруднення.

Для чіткого розуміння та моніторингу дотримання цілей сталого розвитку ООН, кожного року робиться Звіт про сталий розвиток, в якому оцінюється індекс SDG (Sustainable Development Goals Index) [22].

Таблиця 3.1 – Індекс виконання цілей сталого розвитку у 2022 році

Ранг	Країна	Рейтинг	Ранг	Країна	Рейтинг
1	Фінляндія	86,51	11	Об'єднане Королівство	80,55
2	Данія	85,63	12	Польща	80,54
3	Швеція	85.19	13	Чеська Республіка	80,47
4	Норвегія	82,35	14	Латвія	80,28
5	Австрія	82.32	15	Словенія	79,95
6	Німеччина	82.18	16	Іспанія	79,9
7	Франція	81.24	17	Нідерланди	79,85
8	Швейцарія	80,79	18	Бельгія	79,69
9	Ірландія	80,66	19	Японія	79,58
10	Естонія	80,62	20	Португалія	79.23

Індекс SDG 2022 очолюють три скандинавські країни – Фінляндія, Данія та Швеція – і взагалі, всі топ 10 країн є європейськими. Проте навіть ці країни стикаються з серйозними проблемами в досягненні кількох ЦСР. Міжнародний індекс поширення впливу за 2022 рік, включений у цей звіт, підкреслює, як багаті країни, включаючи багато європейських країн, створюють негативні соціально-економічні та екологічні впливи, зокрема через нестабільні торговельні ланцюги та ланцюги поставок [22].

Таким чином, означені напрями взяті країнами ЄС сприяють зміцненню їхнього рівня глобальної конкурентоспроможності, однак за деякими напрямками Європа втрачає позиції, які потрібно розглянути.

3.2. Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС

Європа втрачає конкурентоспроможність у ключових інвестиційних сферах інфраструктури та технологій майбутнього. Тому потрібно встановити правильну політичну основу, яка сприятиме більшим інвестиціям і значному стимулюванню інновацій для відновлення конкурентоспроможності регіону [46].

Європа у повній мірі, ніж будь-коли стикається з жорсткою глобальною конкуренцією. Конкурентна позиція ЄС у світі багато років стабільна, однак у деяких країнах поступово знижується, що пояснюється більш інтенсивним розвитком деяких азіатських країн. Війна Росії в Україні додає викликів. Щоб залишатися актуальними та процвітаючими як в економічному, так і в політичному плані, Європейському Союзу потрібно зміцнити свою конкурентоспроможність. Це вимагає постійних зусиль, дій і перспективного мислення, а також спирається на інновації та інвестиції – як з боку приватного, так і державного секторів [23].

У звіті 2022 року Європейського круглого стола демонструється невідкладність сучасного часу та заклики політиків бути більш уважними до конкурентоспроможності ЄС, зміцнювати позиції європейських компаній у світі. Він також пропонує глибокий аналіз ефективності європейських компаній і галузей у порівнянні зі світовими аналогами в США, Китаї, Південній Кореї, Японії чи Індії. Таким чином, він зосереджений на п'яти ключових визначених стратегічних сферах конкурентоспроможності, а саме: єдиному ринку та конкурентоспроможності; інноваційність; критична інфраструктура та технології; подвійний перехід (цифровий і зелений); глобальна присутність і вплив [23].

Звіт показує, на чому необхідно терміново зосередитися політикам і підприємствам, щоб відродити широку глобальну конкурентоспроможність Європейського Союзу та сприяти економічному зростанню та європейським

стандартам життя. З цією метою він встановлює 64 ключових показники ефективності (КРІ), кожен із яких містить спостереження, рекомендації та розкриваючи графіки.

Тут висвітлюється КРІ зв'язку як основи відновлення європейської економіки та конкурентоспроможності компаній у всьому світі. Дійсно, амбітні цілі Європейської комісії щодо Цифрового десятиліття, викладені в Цифровому компасі ЄС до 2030 року, включають ціль щодо підключення, згідно з якою «всі домогосподарства ЄС повинні мати гігабітне підключення, а 5G має охоплювати всі населені райони». Тому критичні інфраструктури та технології набувають стратегічного виміру. Інфраструктура зв'язку, 5G і оптоволокно, а також технології, які вона підтримує, включаючи штучний інтелект, програми B2B та IoT, є ключовими для трансформації галузей, стимулювання корпоративних інновацій, боротьби зі зміною клімату та зниженням зростання продуктивності [44].

У зв'язку з Європейському союзу потрібно створити належні стимули для інвестицій у сталу цифрову інфраструктуру. Це, зокрема, включає створення сприятливих умов для інвестицій у 5G [49].

На наш погляд основними шляхами підвищення конкурентоспроможності країн ЄС мають стати такі, що нами визначені на основі [38]:

- ЄС і національні уряди повинні знову зосередити свою увагу на поглиблення єдиного ринку та прискорення реалізації промислової стратегії ЄС;
- Європейська та національна політика має бути узгодженою відповідно до пріоритетів, які стимулюють інвестиції, інновації та конкурентоспроможність;
- зусилля мають бути зосереджені на технологічно передових секторах з високою доданою вартістю, а прогрес слід відстежувати кількісно;
- Європейські уряди та ЄС мають посилити підтримку інновацій та сприятливого для інвестицій середовища;

- Європейські політики та національні уряди повинні визначити пріоритети модернізації інфраструктури та впровадження ключових базових технологій;

- ЄС повинно сприяти підвищенню/перекваліфікації працівників. Це найкращий спосіб гарантувати, що старіюча робоча сила не відстає від нових технологій, таких як AI, Cloud-Edge і 5G;

- потрібен новий поштовх до створення Союзу ринків капіталу (CMU), щоб покращити доступ до фінансування в Європі та поглибити єдиний ринок.

Також Європейським країнам можна рекомендувати ряд інших шляхів підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності, що визначені нами на основі [49].

1. Запровадження структурних реформ. Країни ЄС повинні провести структурні реформи, спрямовані на поліпшення бізнес-середовища, спрощення адміністративних процедур, зменшення бюрократії і підвищення прозорості. Це сприятиме залученню інвестицій і стимулюванню підприємництва.

2. Розвиток людського капіталу. Інвестиції в освіту, навички та розвиток людського капіталу є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності. Країни повинні забезпечити доступ до якісної освіти, навчання працівників у високотехнологічних галузях і постійне навчання.

3. Сприяння інноваціям і дослідженням. Підтримка науково-дослідницької діяльності, створення інноваційних екосистем, співпраця між університетами, дослідницькими центрами і приватним сектором сприятимуть створенню нових технологій, продуктів і послуг, що підвищуватимуть конкурентоспроможність.

4. Інфраструктурні інвестиції. Розвиток і покращення фізичної інфраструктури, такої як транспортна мережа, енергетика, цифрові технології, сприятиме покращенню логістики, зменшенню витрат і підвищенню ефективності виробництва.

5. Прискорення цифрової трансформації. Розвиток цифрових технологій і цифрової інфраструктури є важливим для конкурентоспроможності. Країни повинні сприяти цифровій трансформації в усіх сферах життя і бізнесу, впроваджувати електронні сервіси, цифрові інструменти та інноваційні рішення.

6. Підтримка експорту і розвиток міжнародних ринків. Країни ЄС можуть сприяти своїм експортерам, надаючи фінансову, логістичну та консультаційну підтримку. Вони також можуть активно просувати свої товари і послуги на міжнародних ринках, укладати торгові угоди і забезпечувати доступ до нових ринків.

7. Співпраця ініціативи "Горизонт Європа" та Європейського союзу з приватним сектором, академічними установами та дослідницькими центрами. Це сприятиме створенню інноваційних проектів, спільним дослідженням і обміну знаннями.

Ці шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС можуть бути реалізовані через внутрішні реформи, партнерства з приватним сектором та міжнародну співпрацю.

Розглянувши конкурентні переваги країн ЄС, а також шляхи підвищення конкурентоспроможності цих країн, можна стверджувати, що досить довгий період, країни Європейського Союзу, займали лідируючі позиції в світі, завдяки своїй конкурентній політиці. Проте реалії сьогодення зіштовхнули ЄС з багатьма перешкодами, поступово знижуючи їхні позиції у світі. Для подолання цих проблем ЄС прийняло до своєї стратегії Цілі сталого розвитку, прийняті ООН та успішно їх реалізують. Таку результативність можна бачити завдяки індексу виконання цілей сталого розвитку. Що стосується основних шляхів підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС, то в першу чергу, країнам треба зайнятися виконанням своїх цілей Цифрового десятиліття, і найбільшу увагу приділити саме розвитку цифрових комунікацій та технологій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі проведено дослідження теоретичних засад формування конкурентної політики країн ЄС, проведено аналіз конкурентоспроможності країн ЄС, а також конкурентного місця України за світовими рейтинговими дослідженнями. Також було розглянуто конкурентні переваги країн-членів ЄС, та запропоновано шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн-членів Європейського Союзу.

Результатами дослідження є наступне:

1. Визначено, що головним критерієм оцінки конкурентоспроможності країн ЄС є Індекс глобальної конкурентоспроможності. Було наведена методика розрахунку даного індексу, а також визначена його структура та основні складові, що враховуються при розрахунку загального індексу.

2. Проведений аналіз конкурентоспроможності країн ЄС показав, що у 2022 році лідируючу позицію у рейтингу посіла Данія. Результати Данії є вкрай позитивними. За ці роки вона покращилася з найнижчої позиції 15-го у 2001 році до 13-го у 2010, 6-го у 2016 та 2-го у 2020. Швеція та Нідерланди опустилися на 2 позиції та зайняли четверте та шосте місця відповідно.

Взагалі ситуація з рівнем конкурентоспроможності країн-членів ЄС є позитивною, всі країни-члени увійшли до рейтингу у 2022 році, при цьому маючи практично стабільні місця, а багато хто кожного року підвищує свою конкурентоспроможність.

Аналіз місця України за Індексом глобальної конкурентоспроможності виявив низку проблем за такими сферами, як «Ефективність уряду» та «Стан економіки». Попри це дослідження показало, що наша країна має досить високий освітньо-науковий потенціал.

Але наразі важко оцінити якою буде конкурентоспроможність країни надалі. Тому що, після початку повномасштабного вторгнення та запровадження військового стану на території України, ми маємо погіршення

стану економіки та інвестиційного клімату в Україні. Такі зміни пов'язані з військовими ризиками, вилученням працездатного населення до лав ЗСУ, значним ростом курсів валют, а також проблем, пов'язаних з логістичними обмеженнями, що в свою чергу призвело до росту безробіття, скороченню об'ємів випусків продукції. Як підсумок, ми маємо скорочення ВВП у 2022 році майже на третину.

3. Дослідивши конкурентні переваги країн ЄС, а також шляхи підвищення конкурентоспроможності цих країн, можна стверджувати, що досить довгий період, країни Європейського Союзу, займали лідируючі позиції в світі, завдяки своїй конкурентній політиці. Реалії сьогодення зіштовхнули ЄС з багатьма перешкодами, поступово знижуючи їхні позиції у світі. Для подолання цих проблем ЄС за основу своєї конкурентної політики взяли саме Цілі сталого розвитку ООН. Таку високу конкурентоспроможність цих країн ми можемо побачити саме завдяки високим індексам виконання цілей сталого розвитку.

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн-членів Європейського союзу, треба першочергово зайнятися виконанням своїх цілей Цифрового десятиліття, і найбільшу увагу приділити саме розвитку цифрових комунікацій та технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брич В. Я., Снігур Х. А. Роль інновацій у підвищенні конкурентоспроможності підприємства: гносеологічні позиції. *Вісник Прикарпатського університету*. 2017. Вип. 12. С. 82–86.
2. В. Новицький. Міжнародна економічна діяльність України : підручник. Київ : КНЕУ, 2003. С. 507.
3. А. Гальчинський, В. Геєць, А. Кінах, В. Семиноженко. Інноваційна стратегія українських реформ. Київ : Знання України, 2002. С. 109.
4. Я. Базилюк. Конкурентоспроможність національної економіки України. Київ : НІС, 2002. С. 5.
5. К. Штальман, М. Дряхлов, В. Хартман. Економічна енциклопедія / редкол. С. В. Мочерний. Київ : Академія, 2000. Т. 2 С.814.
6. Звіт про глобальну конкурентоспроможність. *Всесвітній економічний форум*. URL: <https://www.weforum.org/reports/> (дата звернення 14.04.2023)
7. М. Портер, Д. Сакс, А. Варнер. The Global Competitiveness Report. *Executive Summary: Current Competitiveness and Growth Competitiveness*. Oxford: Oxford University Press, 2000. P.14.
8. К. Лигінер. Framework for the Evaluating. The Competitiveness of Countries Structural Change and Economic Dynamics. 1998. – № 9. – P.160.
9. Б. Губський. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. Київ, 1998. С. 44.
10. М. ЕрліхДж. Хайн. The competitive Position of US Exporters. № 4. *The Conference Board*. 1996. № 101. P.7.
11. Report of the Presidents Commission on Industrial Competitiveness *Global Competition: The New Reality*. Washington: D.C. Government Printing Office, 1985. Vol. 2. P. 6

12. Competition policy.
URL:<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/82/competition-policy>(date of access: 30.04.2023).
13. Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).
URL:https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/09/9-01/tfeu_cons.html(date of access: 03.05.2023).
14. Рейтинг країн за індексом глобальної конкурентоспроможності. The Global Competitiveness Report 2019, 2020, 2021, 2022.
URL:<https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index> (дата звернення 02.05.2023)
15. Ковальська Л.Л. Сутність поняття конкурентоспроможності в трансформаційний період. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*: збір. наук.праць.Луцьк, 2005. Випуск 2(5). С. 158-163.
16. Васильєва О. І., Рибка А. О. Аналіз сучасних проблем формування та розвитку людського капіталу в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 4. С. 93-97
17. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності країн світу за версією IMD. URL:<https://www.imd.org>(дата звернення 08.05.2023)
18. IMD World Competitiveness Rankings 2021 Ukraine. URL:<https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/UA/wcy>(date of access: 04.05.2023).
19. International Institute for Management Development. (2020). IMD World Competitiveness Booklet 2020.URL: <https://imd.cld.bz/IMD-World-CompetitivenessYearbook-2020/115/#zoom=z>(date of access: 11.05.2023).
20. Transparency International Ukraine (2021). Indeks spryiniattia koruptsii.URL:<https://cpi.tiukraine.org/>(date of access: 13.05.2023).
21. Стратегія сталого розвитку ООН 2030. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E(дата звернення 12.05.2023)

22. Звіт про сталий розвиток 2022.
URL:<https://www.sdindex.org/>(дата звернення 12.05.2023)
23. European Round Table for industry. 2022 ERT Competitiveness & Industry Benchmarking Report URL:<https://ert.eu/flagships-focus-areas/>(date of access: 13.05.2023).
24. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 29.04.2023)
25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Київ, 2022. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
26. The World Bank. Офіційний сайт. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>(дата звернення: 01.05.2023)
27. Сиваченко А.В. Теоретичні основи визначення суті конкурентного середовища. Вісник КПНУ імені Івана Огієнка. *Економічні науки*. 2008. Вип. 1. С. 71-73. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnuen_2008_1_31(дата звернення: 03.05.2023).
28. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: підручник. Київ: Таксон, 2004. 744 с.
29. Porter M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press. 1990
30. Eurostat. European Union Statistics on Competitiveness. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 15.05.2023).
31. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. №2210-III (у редакції від 31.03.2023). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення: 03.05.2023).
32. Олександр Шворак. Конкурентна політика ЄС та українська євроінтеграція. «Юридична газета». №36 (534), 2016 р., URL: <http://kmp.ua/uk/analytics/press/konkurentana-polityka-yes-ta-ukrayinskayevrointegratsiya/>(дата звернення: 16.05.2023).
33. Герасименко А. Еволюція теорії конкуренції в історії економічної думки. Глобальна конкуренція, 2009. С. 102.

34. .EUinstitutions and competition policy / European Commission official site, URL: https://ec.europa.eu/competition/consumers/institutions_en.html. (дата звернення: 11.05.2023).

35. Report on competition policy 2019. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions., URL: https://ec.europa.eu/competition/publications/annual_report/2019/part1_en.pdf. (дата звернення: 12.05.2023).

36. А. В. Манько, М. П. Денисенко. Європейська модель регулювання конкуренції. Київський національний університет технологій та дизайну. URL: https://knutd.edu.ua/publications/conference/20.03.2015/Manjko_Denisenko_12.Pdf (дата звернення: 14.05.2023).

37. Стратегія сталого розвитку ЄС до 2030 р. URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/rp_sustainable_europe_30-01_en_web.pdf (дата звернення: 07.05.2023).

38. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c3081991-45fb-47df-abc6-59822e854a99&title=ProektstrategiiRozvitkuVisokotekhnologichnikhGaluzeiDo2025-Roku> (дата звернення: 07.05.2023).

39. Міжнародна конкурентоспроможність країн: https://stud.com.ua/7911/ekonomika/mizhnarodna_konkurentospromozhnist_krayin (дата звернення: 10.05.2023).

40. Білорус О., Маційейко Ю. Конкурентоспроможність у сучасному глобальному світі. Економічний часопис-XXI, 2002. № 9. С.7-11.

41. Ряба О.І., Шумило Н.М. Конкурентоспроможність України та напрями її підвищення. Вісник Хмельницького національного університету, 2010. № 2. С. 65-66

42. Войнова Є. І. Глобальна конкурентоспроможність країни: обґрунтування категорії, типи, фактори та наслідки. *ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО*. Мукачівський державний університет, 2018. – С. 37-39.
43. Дергачова В. В. Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки в контексті забезпечення економічного зростання : монографія. Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. 392 с.
44. Наврузов Ю.В. Детермінанти конкурентоспроможності регіонів. *Актуальні проблеми державного управління* : зб.наук.пр. Харків : ХарПІ УАДУ «Магістр», 2003. №2(16) : Ч.1. С. 248-249.
45. Офіційний портал Представництва України при Європейському союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo> (дата звернення: 10.05.2023).
46. Навроцька Н.А. Трансформація світового інвестиційного простору в умовах глобалізації. *Економічний часопис*, 2013. № 3—4 (1). С. 13— 16. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_3-4%281%29_5 (дата звернення: 12.05.2023).
47. Рейтинг країн за показником ВВП на душу населення URL:[https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)_per_capital](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal)_per_capital) (дата звернення: 14.05.2023).
48. Дернова І.А., Боровик Т.М., Кравченко Л.В. Глобальний вимір конкурентоспроможності України. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*, 2020. №42. С. 29-34.
49. Управління міжнародною конкурентоспроможністю, як фактор успіху URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/2/18.pdf> (дата звернення: 17.05.2023).
50. Багрова І. В., Нефедова О.Г. Складові та фактори конкурентоспроможності. *Вісник економічної науки України*, 2007. № 1. С.11-16.

Додатки

Додаток А

Визначення поняття конкурентоспроможності

№	Автор	Визначення поняття
1.	В. Новицький[2].	Конкурентоспроможність національної економіки як інтегроване поняття – здатність виробляти товари, що користуються попитом на світових ринках, можливість залучати іноземні капітали завдяки сприятливому підприємницькому клімату, привабливість національної території для життєдіяльності людини, наявність висококваліфікованих фахівців.
2.	А. Гальчинський, В. Геєць, А. Кінах, В. Семиноженко [3].	Конкурентоспроможність – здатність національної економіки виробляти і споживати товари й послуги в умовах конкуренції з товарами та послугами, виробленими в інших країнах, при цьому результатом конкуренції має бути зростання рівня життя населення при дотриманні міжнародних економічних стандартів.
3.	Я. Базилюк [4].	Конкурентоспроможність національної економіки виявляє здатність економічної системи забезпечувати соціально-економічну оптимальність за будь-якого впливу внутрішніх і зовнішніх чинників.
4.	К. Штальман, М. Дряхлов, В. Хартман [5].	Конкурентоспроможність країни – це здатність економіки однієї країни конкурувати з економіками інших держав за рівнем ефективного використання національних ресурсів, підвищення продуктивності народного господарства і забезпечення на цій основі високого та постійно зростаючого рівня життя населення
5.	Дані всесвітнього економічного форуму [6].	Конкурентоспроможність – здатність країни досягати постійних високих темпів зростання ВВП на душу населення.
6.	М. Портер, Д. Сакс, А. Варнер [7].	Конкурентоспроможність – це здатність країни підтримувати високі показники зростання та зайнятості протягом тривалого проміжку часу.
7.	К. Лигінер [8].	Конкурентоспроможність – здатність підтримувати частки ринків з одночасним збільшенням свого прибутку, покращувати соціальні стандарти та стандарти навколишнього середовища
8.	Б. Губський [9].	Усталена конкурентоспроможність країни – здатність оптимально реалізовувати свої конкурентні переваги, орієнтуючись, зрештою, на постійне підвищення продуктивності праці.
9.	М. Ерліх Дж. Хайн [10].	Міжнародна конкурентність – це спроможність країни або фірми продавати свої товари.

Складові індексу глобальної конкурентоспроможності

№	Група показників	Показники, що входять до групи
1.	Інституції	Організована злочинність, Частота вбивств на 100 000 людей, Частота тероризму, Надійність поліцейських служб, Соціальний капітал, Прозорість бюджету, Судова незалежність, Ефективність правової бази в оскарженні нормативних актів, Свобода преси, Тягар державного регулювання, Ефективність правової бази для врегулювання суперечок, Електронна участь, Частота корупції, Права власності, Захист інтелектуальної власності, Якість землеустрою, Сила стандартів аудиту та бухгалтерського обліку, Регулювання конфлікту інтересів, Управління акціонерами, Уряд, що забезпечує стабільність політики, Реакція уряду на зміни, Адаптованість законодавчої бази до цифрових моделей бізнесу, Урядове довгострокове бачення, Регулювання енергоефективності, Регулювання відновлюваної енергії, Чинні договори, пов'язані з навколишнім середовищем
2.	Інфраструктура	Дорожнє сполучення, Якість дорожньої інфраструктури, Щільність залізниці км / 1000 км, Ефективність поїздів, Оцінка сполучення до аеропорту, Ефективність послуг повітряного транспорту, Сполучення до лайнерських перевезень, Ефективність послуг морських портів, Доступ до електроенергії (% населення), Якість постачання електроенергії (% від випуску), Вплив небезпечної питної води (% населення), Надійність водопостачання
3.	Застосування інформаційно-комунікаційних технологій	Передплата мобільного стільникового телефонного зв'язку, Передплата мобільного ширококутного зв'язку, Передплата стаціонарного ширококутного Інтернету, Передплата Інтернету, Інтернет-користувачі (% дорослого населення)
4.	Макроекономічна стабільність	Інфляція, Динаміка боргу
5.	Здоров'я	Тривалість здорового життя
6.	Навички	Середній термін шкільного навчання, Обсяг навчання персоналу, Якість професійної підготовки, Навички випускників, Цифрові навички серед активного населення, Легкість пошуку кваліфікованих працівників, Тривалість шкільного життя, Навички майбутньої робочої сили, Критичне мислення у навчанні, Співвідношення учнів та викладачів у співвідношенні початкової освіти

Продовження додатку Б

1	2	3
7.	Товарні ринки	Викривляючі вплив податків та субсидій на конкуренцію, Ступінь домінування на ринку, Конкуренція у сфері послуг, Поширеність нетарифних бар'єрів, Торгове мито, Складність митних тарифів, Ефективність митного очищення
8.	Ринок праці	Витрати на випадок непрацездатності, Практики найму та звільнення, Співпраця у відносинах працівника та роботодавця, Гнучкість визначення заробітної плати, Активна політика ринку праці, Права робітників, Легкість найму іноземної робочої сили, Внутрішня мобільність робочої сили, Опора на професійне управління, Оплата праці та продуктивність праці, Співвідношення заробітної плати працівників-чоловіків та заробітної плати працівників-жінок, Ставка податку на працю
9.	Фінансова система	Внутрішній кредит приватному сектору, Фінансування малих та середніх підприємств, Наявність венчурного капіталу, Ринкова капіталізація, Обсяг страхування, Стабільність банків, Непрацюючі позики, Кредитний розрив, Коефіцієнт регулятивного капіталу банків
10.	Розмір ринку	ВВП та Імпорт товарів та послуг
11.	Динамічність бізнесу	Вартість відкриття бізнесу, Час до початку роботи бізнесу, Показник відновлення неплатоспроможності, Нормативна база щодо неплатоспроможності, Ставлення до підприємницького ризику, Бажання делегувати повноваження, Зростання інноваційних компаній, Компанії, які охоплюють руйнівні ідеї
12.	Інноваційні можливості	Стан розвитку кластеру, Міжнародні спільні винаходи, Багатостороння співпраця, Оцінка наукових публікацій, Патентні заявки, Витрати на НДДКР, Визначність дослідницьких установ, Витонченість покупця, Заявки на використання товарних знаків

Загальна зміна рейтингу конкурентоспроможності для кожної країни
протягом 2020-2022 років

